

הלכות עירובין פרק ו

פרק ו: דין עירוב תחומין

א.

מי שיצא מן המדינה בערב שבת, והניח מזון שתי סעודות רחוק מן המדינה בתוך התחום, וקבע שביתתו שם, אף על פי שחזר למדינה ולן בביתו - נחשוב אותו כאילו שבת במקום שהניח בו שתי הסעודות, וזה הוא הנקרא עירובי תחומין.

ב.

ויש לו להלך ממקום עירובו אלפים אמה לכל רוח. לפיכך כשהוא מהלך ממקום עירובו למחר אלפים אמה כנגד המדינה - אינו מהלך במדינה אלא עד סוף מידתו. ואם היתה המדינה מובלעת בתוך מידתו - תיחשב המדינה כולה כארבע אמות, וישלים מידתו חוצה לה:

ג.

כיצד?

הרי שהניח את עירובו בריחוק אלף אמה מן ביתו שבמדינה לרוח מזרח - נמצא מהלך למחר ממקום עירובו אלפים אמה למזרח, ומהלך ממקום עירובו אלפים לרוח מערב - אלף שמן העירוב עד ביתו, ואלף אמה מביתו בתוך המדינה, ואינו מהלך במדינה אלא עד סוף האלף:

היה מביתו עד סוף המדינה פחות מאלף אפילו אמה אחת, שנמצאת מידתו כלת חוץ למדינה - תיחשב המדינה כולה כארבע אמות, ויהלך חוצה לה תשע מאות שישה ותשעים אמה תשלום האלפים:

לפיכך אם הניח עירובו בריחוק אלפים מביתו שבמדינה - הפסיד את כל המדינה כולה, ונמצא מהלך מביתו עד עירובו אלפים אמה, ומעירובו אלפים עד ביתו, ואינו מהלך מביתו במדינה לרוח מערב אפילו אמה אחת:

עירובו ברשות היחיד

המניח את עירובו ברשות יחיד, אפילו היתה מדינה גדולה כנינוה, ואפילו עיר חריבה או מערה הראויה לדירורין - מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח.

המניח עירובו בתוך המדינה ששבת בה - לא עשה כלום, ואין מודדין לו ממקום עירובו, אלא הרי הוא כבני המדינה כולן שיש להן אלפים אמה לכל רוח חוץ למדינה.

וכן, אם נתן עירובו במקומות המצטרפין לעיר שמודדין התחום חוץ מהן - הרי זה כנותנו בתוך העיר.

נתן עירובו חוץ לתחום - אינו עירוב:

ח.

אין מערבין עירובי תחומין אלא לדבר מצוה, כגון שהיה רוצה לילך לבית האבל, או למשתה של נישואין, או להקביל פני רבו, או חבירו שבא מן הדרך, וכיוצא באלו, או מפני היראה, כגון שהיה רוצה לברוח מן הגויים או מן הליסטים, וכיוצא בזה.

ואם עירב שלא לאחד מכל אלו, אלא לדברי הרשות - הרי זה עירוב:

במה מערבין

ט.

כל שמשותתפין בו - מערבין בו עירובי תחומין.
וכל שאין משותתפין בו - אין מערבין בו עירובי תחומין.
וכמה שיעור עירובי תחומין? מזון שתי סעודות לכל אחד ואחד.
ואם היה לפתן - כדי לאכול בו שתי סעודות, כמו השיתוף:

העירוב צריך להיות ראוי בין השמשות

הוא ועירובו במקום אחד

י.

וצריך שיהיה הוא ועירובו במקום אחד, כדי שיהיה אפשר לו לאכלו בין השמשות.

לפיכך אם נתכוון לשבות ברשות הרבים והניח עירובו ברשות היחיד, או ברשות היחיד והניח עירובו ברשות הרבים - אינו עירוב, שאי אפשר לו להוציא מרשות היחיד לרשות הרבים בין השמשות אלא בעבירה:

יא.

אבל אם נתכוון לשבות ברשות היחיד או ברשות הרבים, והניח עירובו בכרמלית, או שנתכוון לשבות בכרמלית, והניח עירובו ברשות היחיד או ברשות הרבים - הרי זה עירוב, שבשעת קניית העירוב שהוא בין השמשות מותר להוציא ולהכניס מכל אחת משתי הרשויות לכרמלית לדבר מצוה, שכל דבר שהוא מדברי סופרים לא גזרו עליו בין השמשות במקום מצוה או בשעת דוחק:

יב.

נתנו במגדל ונעל, ואבד המפתח.
אם יכול להוציאו בלא עשיית מלאכה - הרי זה עירוב, שאין אסור לעשות בין השמשות במקום מצוה אלא מלאכה.
נתנו בראש הקנה או בראש הקונדס הצומחין מן הארץ - אינו עירוב, גזירה שמא יתלוש.
ואם היו תלושין ונעוצין - הרי זה עירוב:

ד' אמות במקום העירוב

יג.

כל המניח עירובו במקום - יש לו במקום עירובו ארבע אמות.
לפיכך המניח עירובי תחומין שלו בסוף התחום, ונתגלגל העירוב ויצא חוץ לתחום בתוך שתי אמות - הרי זה עירוב, וכאילו לא יצא ממקומו.

ואם יצא חוץ לשתי אמות - אינו עירוב, שהרי נעשה חוץ לתחום, והמניח עירובו חוץ לתחום אינו עירוב, מפני שאינו יכול להגיע אל עירובו:

ספק עירוב

יד.

נתגלגל העירוב ויצא שתי אמות חוץ לתחום, או אבד, או נשרף, או שהיה תרומה ונטמא,

מבעוד יום - אינו עירוב,

משחשיכה, הרי זה עירוב, שקניית העירוב בין השמשות.

ואם ספק - הרי זה עירוב, שספק העירוב כשר. לפיכך אם נאכל העירוב בין השמשות, הרי זה עירוב:

טו.

אמרו לו שנים, "צא וערב עלינו", אחד עירב עליו מבעוד יום ואחד עירב עליו בין השמשות. זה שעירב עליו מבעוד יום נאכל עירובו בין השמשות, וזה שעירב עליו בין השמשות נאכל עירובו משחשיכה - שניהם קנו עירוב, שבין השמשות ספק הוא, וספק העירוב כשר.

ואף על פי כן, ספק חשיכה ספק לא חשיכה אין מערבין עירובי תחומין לכתחילה, ואם עירב - הרי זה עירוב:

טז.

נפל על העירוב גל מבעוד יום. אם יכול להוציאו בלא עשיית מלאכה - הרי זה כשר, לפי שמותר להוציאו בין השמשות שהיא שעת קניית העירוב. ואם נפל עליו גל משחשיכה - הרי זה עירוב, ואף על פי שאי אפשר להוציאו אלא בעשיית מלאכה.

ספק מבעוד יום נפל או משחשיכה - הרי זה כשר, שספק העירוב כשר:

יז.

אבל אם עירב בתרומה שהיא ספק טמאה - אינו עירוב, שאינה סעודה הראויה.

וכן, אם היו לפניו שתי כיכרות של תרומה, אחת טהורה ואחת טמאה, ואינו יודע אי זו היא משתיהן, ואמר, "עירובי בטהורה בכל מקום שהיא" - אינו עירוב, שאין כאן סעודה הראויה לאכילה:

יח.

אמר, "כיכר זו היום חול ולמחר קודש", ועירב בה - עירובו עירוב, שבין השמשות עדיין לא נתקדשה ודאי, וראויה היתה מבעוד יום.

אבל אם אמר, "היום קודש ולמחר חול" - אין מערבין בה, שאינה ראויה עד שתחשך.

וכן, אם הפריש תרומה והתנה עליה שלא תהיה תרומה עד שתחשך - אין מערבין בה, שהרי היא טבל כל בין השמשות, וצריך שתהיה הסעודה ראויה מבעוד יום:

יז.

הנותן עירובו בבית הקברות - אינו עירוב, לפי שבית הקברות אסור בהנייה, וכיון שרוצה בקיום העירוב שם אחר קנייה - הרי נהנה בו.

נתנו בבית הפרס - הרי זה עירוב, ואפילו היה כהן, מפני שיכול ליכנס שם במגדל הפורח, או ינפח ויהלך:

רבים משתתפים בעירוב

יח.

רבים שרצו להשתתף בעירובי תחומין - מקבצין כולן עירובן, שתי סעודות לכל אחד ואחד, ומניחין אותו בכלי אחד במקום שירצו.

ואם עשה אחד עירוב על ידי כולן - צריך לזכות להן על ידי אחר, וצריך להודיעם, שאין מערבין לו לאדם עירובי תחומין אלא לדעתו, שמא אינו רוצה לערב באותה הרוח שרצה זה בה.

ואם הודיעו מבעוד יום, אף על פי שלא רצה אלא משתחשך - הרי זה עירוב.

ואם לא הודיעו עד שחשיכה - אינו יוצא בו, שאין מערבין משתחשך:

יט.

כל הזוכה בעירובי חצירות - מזכין על ידו בעירובי תחומין, וכל מי שאין מזכין על ידו עירובי חצירות - אין מזכין על ידו עירובי תחומין:

כ.

נותן אדם מעה לבעל הבית כדי שיקח לו בה פת ויערב לו בה עירובי תחומין.

אבל אם נתן לחנווני או לנחתום, ואמר לו, "זכה לי במעה זו" - אינו עירוב. ואם אמר לו, "ערב עלי במעה זו" - הרי זה לוקח בה פת או אוכל מן האכלין, ומערב עליו.

ואם נתן לו כלי, ואמר לו, "תן לי בזה אוכל וזכה לי בו" - הרי זה לוקח אוכל ומערב עליו בו:

כא.

מערב אדם עירובי תחומין על ידי בנו ובתו הקטנים, ועל ידי עבדו ושפחתו הכנענים, בין מדעתן בין שלא מדעתן.

לפיכך אם עירב עליהן, ועירבו לעצמן - יוצאין בשל רבן.

אבל אינו מערב לא על ידי בנו ובתו הגדולים, ולא על ידי עבדו ושפחתו העברים, ולא על ידי אשתו, אלא מדעתן, ואף על פי שהן אוכלין על שולחנו.

ואם עירב עליהן, ושמעו ושתקו ולא מיחו - יוצאין בעירובו. עירב על אחד מהן, ועירבו הן לעצמן - אין לך מחאה גדולה מזו, ויוצאין בעירוב עצמן.

קטן בן שש שנים או פחות - יוצא בעירוב אמו, ואין צריך להניח עליו מזון שתי סעודות לעצמו:

כב.

הרוצה לשלח עירובו ביד אחר להניחו לו במקום שהוא רוצה לקבוע שביתתו שם, - הרשות בידו.

וכשהוא משלחו, אינו משלחו ביד חרש שוטה וקטן, ולא ביד מי שאינו מודה במצות עירוב.

ואם שילח - אינו עירוב.

ואם שילחו ביד אחד מאלו הפסולים להוליכו לאדם כשר, כדי שיוליכו הכשר ויניחו במקום העירוב - הרי זה כשר, ואפילו שילחו על הקוף או על הפיל, והוא שיהיה עומד מרחוק עד שיראה זה הפסול או הבהמה הגיעו אצל הכשר שאמר לו להוליך את העירוב.

וכן רבים שנשתתפו בעירובי תחומין, ורצו לשלח עירובן ביד אחר, הרי אלו משלחין:

כג.

אחד או רבים שאמרו לאחד, "ערב עלינו", ועירב עליהן באי זה רוח שרצה - הרי זה עירוב ויוצאין בו, שהרי לא ייחדו לו רוח.

האומר לחבירו, "ערב עלי בתמרים", ועירב עליו בגרוגרות, "בגרוגרות", ועירב עליו בתמרים, אמר לו, "הניח עירובי במגדל", והניחו בשובך, "בשובך", והניחו במגדל, "בבית", והניחו בעלייה, "בעלייה", והניחו בבית - אינו עירוב.

אבל אם אמר לו, "ערב עלי" סתם, ועירב עליו, בין בתמרים בין בגרוגרות, בין בבית בין בעלייה - הרי זה עירוב:

ברכת עירובי תחומין

כד.

כשם שמברכין על עירובי חצירות ושיתופי מבואות, כך מברך על עירובי תחומין, ואומר, בזה העירוב יהיה מותר לי להלך ממקום זה אלפים אמה לכל רוח.

ואם היה אחד מערב על ידי רבים, אומר, בזה העירוב יהיה מותר לפלוני ופלוני, או לבני מקום פלוני, או לבני עיר זו, להלך ממקום זה אלפים אמה לכל רוח: